

BLOMSTERVENNEN

DESEMBER 1980

PRIMULA

FORORD

Redaksjonen presenterer herved årets temanummer.

Årsaken til at det er Primula som er valgt, er at dette er en mangfoldig slekt, som fortjener å bli mere kjent !

Det er få "eksperter" på Primula her i landet, og vi mener det er av betydning å få frem personlige erfaringer med denne planten.

Disse erfaringer kommer frem ved at vi har stillet samme spørsmål om jord, lys og fuktighet m.m. til 8 - 10 av medlemmene.

Vi har fått overveldende respons, og det har vært mye arbeid med å redigere stoffet.

På klubbens vegne takker vi for alle bidragene.

Stor takk til Gunvor Øverås som har stått for det tryknings-
tekniske.

LISEN MÅLFRID ELIN

INNHold

Erimula. Historie	- Tor Thorsen	s. 2
Grupper/Seksjoner	- Erling Dall-Larsen	s. 5
Norske primula	- Elin Conradi. Illustrert.	s. 6
Formering	s. 10
Dyrking, krav og erfaringer.	s. 11
Arter. Illustrert.	s. 14
Erfaringer	s. 19
Bidragsytere:		
Dall-Larsen, Erling	- E.D.-L.	
Dam, Harry	- H.D.	
Nordnes, Sverre	- S.N.	
Thorsen, Tor	- T.T.	
Øverås, Gunvor og Jostein-	G., J.Ø.	
Åman, Arne	- A.Å.	
Forventninger	s. 23
Primula i en Sørlandshage	- Märta Coucheron	s. 24
Stueprimula ute	- Arne Hellemann	s. 27
Litteratur	s. 28

PRIMULA - HISTORIE

Primulaene er en svært stor planteslekt med ca. 500 arter, og det er særlig i asiatiske høyfjellsområder det finnes en tallrik artsrikdom. Svært mange av artene er først blitt kjent i vårt århundre. De arter som har noen gammel historisk beskrivelse er derimot forholdsvis få og hører så og si alle hjemme i Europa.

Den eldste beskrivelse av en primula er snart 2000 år gammel. Dioskorides, en græsk lege og botaniker fra det 1. århundre e.K. omtaler i sin bok *Materia Medica* en plante han kaller Sanicula Alpina. Man mente den hadde evne til å kurere sår. Dette er nok *Primula auricula* for samme navn ble brukt om denne planten helt opp til det 16. århundre. Gamle plantebeskrivelser gikk nesten utelukkende ut på om de kunne brukes til mat, klær eller naturmedisin.

Omfattende beskrivelser av plantearter og dyrking av disse som hageplanter, begynner først i det 16. århundre. Når det gjelder primulaer, er det arter fra to artsgrupper som man finner omtalt i gammel litteratur. De to artsgrupper er *auricula* (auriklene) og *vernales*.

Primula auricula har hatt mange navn opp gjennom tidene. Det eldste vi kjenner er som nevnt Sanicula Alpina, men vi finner også navn som Primula artitica og Auricula ursi. Det siste betyr "bjørnens lille øre", og dette med bjørneøre var nok et vanlig navn på planten. Den første omtale om kultivering av planten stammer fra Charles de L'Ecluse som var fra Nederland. Han var botaniker og gartner hos keiser Maximilian II, men hadde sin egen hage og var spesielt intressert i alpine planter. Han omtaler i sin bok *Rar. Aliquoti Stirpium Historia* (1583) to primulaarter som han kaller Auricula ursi I og Auricula ursi II. Dette er nok henholdsvis P. auricula og P. pubescens. På denne tid kom disse planter til Belgia og litt senere til engelske hager trolig av flamske vevere som ble drevet ut av Nederland og Belgia av hertugen av Alba.

Den første engelske omtale av aurikler er fra 1597. Der beskrives 7 varianter av "bjørneører" eller "fjellnøkleblom", og av senere beskrivelser fremgår det at det har vært drevet et omfattende kultiveringsarbeid utover i det 17. århundre.

Det er få detaljbeskrivelser av plantene fra denne tid, men de illustrasjoner som finnes, viser stor likhet med våre hageaurikler. Det må ha vært drevet frem mange varianter, og det omtales varianter som siden er blitt borte. Det er tydelig at auriklene har vært svært populære hageplanter og kanskje blomsterdyrkerens blomst nr. 1.

De første kultivarer av aurikler var hageplanter, men omkring 1700-tallet kom det også potteplanter, og det var starten til den senere svært omfattende produksjon av aurikler bestemt for blomsterutstilling. Fra det 18. århundre og utover finnes mye litteratur om aurikler både på engelsk og fransk. Interessen var nok like stor i Frankrike som på De Britiske øyer, og mellom andre var Ludvig den XIV, (Solkongen) betatt av auriklene. En spesielt "interessant" bok er skrevet av Isaac Emmerton, og den har følgende malende tittel: "A Plain and Practical Treatise on the Culture and Management of the Auricula, with full descriptions for preparing the most appropriate Compost, raising Plants from seed etc., founded upon twenty-five years successful experience". Isaac Emmerton skriver bl.a. at man ved frøformering av aurikler må være like omsorgsfull som "the noblemen and gentlemen" er når de avler opp sine veddeløpshester.

Auriklenes historie i Norge har jeg funnet lite om, men i en bok om kultiverte primulaarter av amerikaneren W.C. Blasdale finnes følgende interessante opplysning. Han skriver om aurikler: "De mest frodige eksemplere fant jeg voksende i fiskevær på norskekysten både nordenfor og sønnenfor polarsirkelen".

Og så litt om "vernalene". De gammeldagse hagenøkleblommer (primrose og polyanthus på engelsk) har en historie som på mange måter faller sammen med auriklenes og finnes beskrevet i samme litteratur. De var i sin tid likeså populære som auriklene og var antagelig mye mer utbredt hageplante enn auriklene som antagelig først og fremst fantes i rikmanns-hager. Opphavet til datidens hagenøkleblommer var jo P. vulgaris og P. veris, og disse er svært alminnelige på De britiske øyer. Dessuten fantes P. elatior som også ble noe brukt.

P. vulgaris, vår kusymre, heter primrose på engelsk. Dette kommer trolig av fransk "primverole" = den første blomst om våren.

P. veris, vår maria-nøkleblom, heter derimot cow slip på engelsk.

Vår "nøkle"-betegnelse er nok av tysk opprinnelse (schlüssel).

P. elatior heter oxslip på engelsk. Da Linné skulle navns sette disse tre arter, kalte han dem alle P. veris med henholdsvis følgende "tilnavn": acaulis, officinalis og elatior.

Disse primulaer ble tidlig omtalt i de såkalte "herbals", skrifter med hovedvekt på plantens naturmedisinske verdi. Røtter av kusymre ble f.eks. nyttet som brekkmiddel: "En og en halv drakme i pulverform virker sterkt og sikkert" står det i Gerard's Herbal fra 1597. Kusymre ble også brukt som krydderplante.

Kultivering av hagenøkleblom må ha begynt tidlig, og man må ha fått fatt i underarter både av P. vulgaris og P. veris som man måtte langveis etter. Form og farger tyder på det. Noen av de kjente botanikere og hagedyrkere på den tid reiste nok mye omkring i Europa og tok hjem sjeldne trær og planter til England. Trolig har man hentet primulaarter helt fra Lilleasia.

Det har opp gjennom årene blitt en svært stor interesse i kultiveringsarbeide, og denne kulminerte først i begynnelsen av vårt århundre. Det ble organisert utstillinger hvor både amatører og profesjonelle gartnere deltok, og lange lister over varianter finnes. Mange varianter er siden gått tapt. Det ble lagt stor vekt på perfekte planter og enkelte eksemplarer kom opp i svært høye priser. Det minner om tulipandyrkingen i datidens Holland. I vårt århundre, særlig etter siste krig, har primuladyrkingen tatt seg godt opp igjen og da ikke minst i USA.

På De britiske øyer, særlig i Skotland og Irland har man gjort mye for å samle inn og formere opp gamle varianter.

Jeg har ovenfor omtalt bare to artsgrupper av primulaer, mens det finnes over 30. Andre arter har selvfølgelig også sin historie, og dette er først og fremst en historie om "oppdagelsesreiser" i Kina og Tibet, noe fra forrige århundre og mest fra vårt århundre. Den historien får ligge.

T. T.

GRUPPER / SEKSJONER

Hvis du tar for deg en rikholdig katalog over staudefrø, vil du finne ut at *Primula* er en av de best representerte slektene i katalogen. Tallet på antall arter innen slekten oppgis svært forskjellig i litteraturen, varierende fra 400 til 800, avhengig av hva som regnes som egen art og hva som er kryssninger eller varianter.

Nesten alle artene hører hjemme i den nordlige tempererte sone. Bare en art finnes i Afrika, et par arter i Sydamerika, og Australia har ingen. Slekten blir botanisk delt opp i 30 seksjoner som igjen er delt opp i underseksjoner, og det hele blir svært innviklet. Jeg sier derfor som Rolf Kirkvåg i 20 spørsmål: "Glem det".

Det er meget enklefe å dele det opp i tre grupper: Europeiske, Asiatiske og Amerikanske primulaer. De to første gruppene overlapper hverandre i en gruppe som vi kaller Kaukasiske primulaer.

I vill tilstand vokser de fleste europeiske primulaer i dverggress over skoggrensen eller i bergsprekker, og de tåler en god del sol, men de tåler ikke å stå i jord som kan tørre helt ut. De asiatiske primulaer stammer fra svært forskjellige miljøer, og de fleste dyrkes best i halvskygge i humusrik muldjord. Noen arter liker rikelig fuktighet, f.eks. *P. rosea* og de fleste av kandelabergruppen, mens *P. florindae* så å si kan stå i vann. De aller fleste av de primulaer vi dyrker i våre haver er varianter eller kryssninger av de opprindelige artene.

En stor gruppe har fått navnet *P. x pubescens* og er kryssning av *P. auricula* med *P. rubra*, *P. hirsuta* og *P. villosa*. Det er i denne gruppen våre haveaurikler hører til.

En annen er hybrider av *kusymre*, *P. vulgaris*. Disse finnes i katalogene som *P. polyantha* eller *P. x cultorum*.

En annen stor og populær gruppe har *P. vulgaris* og den kaukasiske *P. juliae* som opphav og kalles *P. pruhoniciana*.

Våre egne arter *P. scandinavica*, *P. veris* og *P. vulgaris* forsvarer også sin plass i havene våre, men *P. vulgaris* later til å like klimaet på Østlandet dårlig, mens *P. scandinavica* oftest har en kort levetid og må fornyes med frøsåing.

De asiatiske primulaer omfatter en rekke velkente arter fra Himalaya og Centralasia. De fleste skal ha humusrik muldjord og kjølig halvskygge. Best kjent av de asiatiske primulaer er P. denticulata, kuleprimula, med farver i lilla, hvitt og purpur-rødt. Så har vi en rekke arter som sammenfattes under navnet kandelaberprimulaer. De mest almindelige av disse er P. beesiana, P. burmanica, P. chungensis og P. japonica. P. japonica er vel den vakreste med sine varianter med hvite, rosa eller dyprøde blomster. Andre kjente asiatiske primulaer er P. alpicola, P. capitata var. mooreana, P. cortusoides, P. nutans, P. rosea og P. vialii. Alle disse er hårdføre på Østlandet i Oslo-regionen, men på Sørlandet og Vestlandet bør de dekkes mot fuktighet i vinterhalvåret. Flere av artene har kort levetid, f.eks. P. capitata og P. vialii som sjelden blir mere enn 2 til 4 år, og disse to er noe tvilsomme med hensyn til herdighet på Østlandet.

P. florindae er en av de flotteste primulaer. Den blomstrer i juli, egenskap som har gitt den navnet Julinøklebånd på norsk. Den kan bli opptil 1. m. høy, er velluktende og forekommer i flere farvevarianter, men den opprindelige arten med klar, gul farve er vel den vakreste.

P. alpicola har hvite eller gule blomster, og det er en variant med purpurfiolette blomster, P. alpicola violacea. Denne variant kommer ikke alltid ekte av frø, men slår tilbake til arten.

De få artene som hører hjemme i Nordamerika, er lite kjent hos oss, men P. parryi, P. rusbyii og den buskaktige lave

P. suffruticosa er verdt er forsøk.

E. D.-L.

NORSKE PRIMULA

[med illustrasjoner hentet fra Lagerberg, Holmboe og Nordhagen: Våre ville planter. Tegnet av Miranda Bødtker.

I mai ifjor ville botanikeren nedover mot Grimstad for å lete etter en gjenoppdaget norsk orchidé. De opplevelsene som knytter seg til de funnene er en egen historie, men vi fikk i alle fall oppleve Sør- og Vestlandets kusymre på sitt aller fineste. En varm, fredelig, solfylt forsommerdag, blått hav, eikekratt - kusymre ispedd den violette Orchis morio, nattergal - det gir en stemning som holder seg over sommeren og gjennom vinteren.

Vi har 5 *Primula*-arter (+ en forvillet) i Norge, altså bare 1 % av alle verdens. Det er vel nettopp *Primula vulgaris* - kusymre - og *Primula veris* - Maria Nøklebånd/blom, som er så populære at de har fått fotfeste i folkekultur og - medisin og senere lyrikk og litteratur.

For oss på Østlandet er *P. veris* mest kjent. En bukett med disse gule, hengende blomsterknippener er vår med stor V. Vi finner dem på kalkrike bakker og i løvkratt. På Sør- og Vestlandet kjenner de knapt denne arten, men der er det *P. vulgaris* som er vår- tegnet. Begge har de, som norske planter flest, mange populær- navn. Det ser ut som om Maria Nøklebånd og - blom, - blomme, - blomst (er) er de vanligste, iflg. Høeg. Mer rare navn fore- kommer, slike som lyklegras og teblomme. Ordet nøkkel skyldes dels at blomsterskjermen ganske enkelt ligner på et nøkkel- knippe, men enda mer at hver enkelt blomst ligner nøkkelen til en gammel boltelås. (se fig.)

Også det norske navnet på *P. vulgaris* er knyttet til daglig- livet. Kusymre er vanlig navn i hele utbredelsesområdet og henspiller på at når den blomstrer er det tid for å slippe kuene på beite. Andre, og rare navn er kosmos-blom, Jomfru Marias fader, og gulveis (!) og busoleie forekommer også.

I motsetning til *P. veris* som krever god jordbunn, synes *P. vulgaris* ytterst i skjærgården å ha gitt avkall på kravene, der vokser den t.o.m. i lyngheia.

Blomstene hos disse to artene er litt spesielle. Det er to forskjellige typer hos samme art, "heterostyli". Noen har lang griffel og støvknappene nede i kronrøret, andre blomster har kort griffel, men støvknappene helt fremme. (se fig.)

Blomsterstøvet fra den ene typen spirer bare på arret hos den andre. På denne måten hindres selvbestøvning og kryssbestøvning sikres.

Hos de små høyfjellsartene er blomstene like, med mulighet for selvbestøvning. Det kan nok være nødvendig, for det er sparsomt med insekter til fjells.

Maria Nøklebånd-blomsten retter seg opp etter blomstring. Stengelen forvedes, blir stiv og fjærende, og når frøene modner, er de lette å slynge ut.

Med kusymre er det helt omvendt, den bøyer seg og sine frø mot bakken, slik at maurene kan få tak i det næringsrike vedhenget på frøet. Den sleper frøet med seg hjem til tuen og bidrar dermed til spredning av plante..

Både Maria Nøklebånd og kusymre inneholder saponiner, som er giftige. Derfor får Primulaene stå i fred for beitende dyr. Disse saponinene betinger plantens bruk i medisinen som hostestillende middel. Det er hos begge arter jordstengelen som samles inn i blomstringstiden om våren og tørkes. Men samtidig skal bladene være en utmerket grønnsak. På Hedmark har man brukt Nøklebånd-blomstene til te, og enkelte steder kalles den derfor "te-blomme".

Linné har beskrevet hvorledes blomsterkroner lagt i vin er meget "refraicherende".

Primula veris er ganske formrik og har vært delt opp i en rekke underarter og varieteter. I Sverige har man funnet en mutasjon av P. veris som mangler stengel. Det gir en viss forestilling om hvorledes kusymre er oppstått. En krysning mellom P. veris og P. vulgaris er funnet ved Stadt.

Mens lavlandets Primula er gule, går fjellets nøkleblom i lilla. De er små, spinkle planter som blomstrer så tidlig at det er sjelden å få se dem ordentlig.

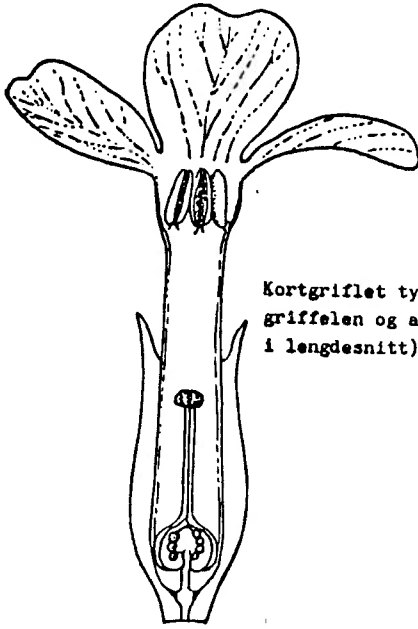
Primula scandinavica, fjellnøkleblom er den vanligste. Den er bare 10 cm. høy, blomstene er ca 10 mm. store og rødviolette. Den vokser i fjelltraktene i Sør-Norge, nordpå både i fjellet og ned til havet.

Primula stricta, smalnøkleblom, er litt høyere. Blomstene er rødviolette, men ikke fullt så store, ligner P. scandinavica, men er ikke fullt så vanlig som den.

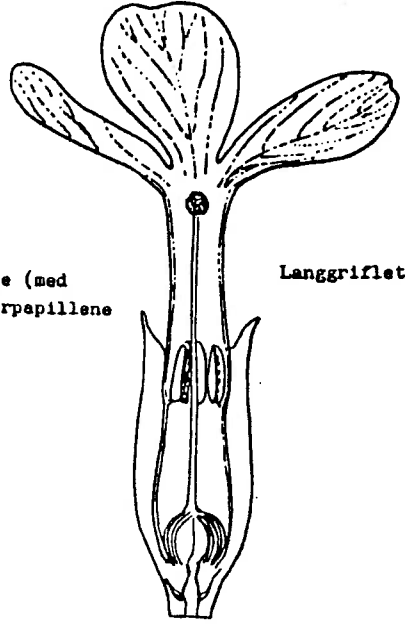
Temmelig sjelden er Primula nutans (P. finmarchia), som vokser bare i Finnmark. Også her er blomsten rødviolett, men nesten dobbelt så store som hos de to andre.

Primula elatior "bor" i Skåne, men hos oss ikke annet enn som forvillet fra haver noen steder i landet.

F.C.

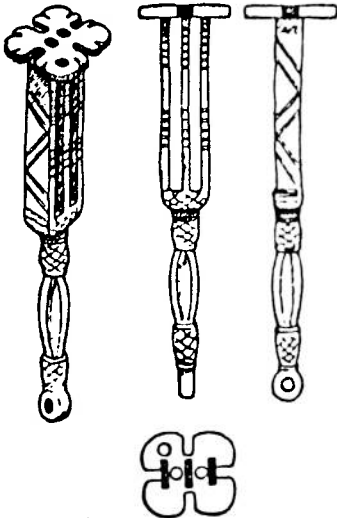

Kortgriflet type (med
griffelen og arrpapillene
i længdesnitt)

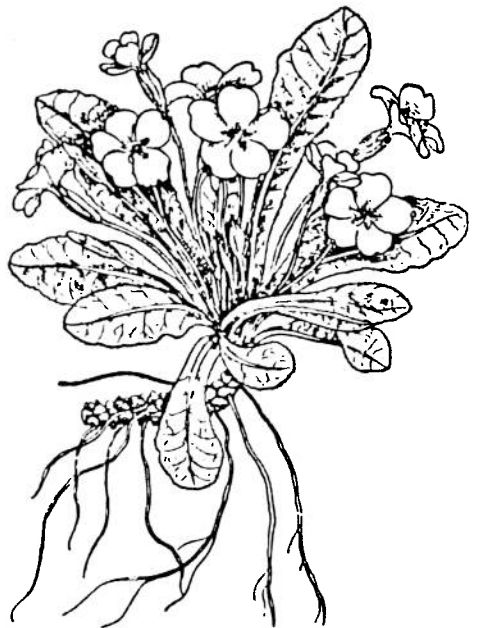

Langgriflet type

Marianskeblom (*Primula veris*). De to blomstertyper,

Svensk boltlånskkel av bronse

Kusymre (*Primula vulgaris*)

FORMERING

E.D.-L.: Slekten *Primula* er rikt representert i frølisten. Alpine Society's frøliste for 1980 tilbød over 100 species, så det er rikelig anledning til å skaffe seg nytt plantemateriale ved såing. Jeg sår frøene straks etter at jeg får dem i februar, og etter tre dagers opphold i kjelleren, blir de gjennomfuktede frøpottene satt ut på verandaen for å bli utsatt for frost i noen uker. I begynnelsen av april begynner drivingen, hos meg i en stor kasse som er satt sammen av tre rammer med dobbelt plastduk. En termostatstyrt vifteovn holder temperaturen på ca. 16 grader. Drivingsstedet bør ha godt lys, men ikke direkte sol. Jordblandingen i frøpottene er en del harpet kompostjord, en del huminal og en del sand. *Primula*frø er som regel små og dekkes med et tynt lag med sand som er harpet slik at kornene er fra en til to mm. store. Spiringen er som regel god. Ellers er deling den almindeligste formeringsmåte for mange arter, og deling kan foretas om våren før veksten er kommet ordentlig igang, eller like etter blomstring.

H.D.: Frøet er ofte smått, men som regel med ganske god spireevne, sådd i kasser inne under glass, spirer det som regel i løpet av 2 til 4 uker, det omfatter aurikkelen, etageprimulaene, kugleprimulaen, variabilis og acaulis. Deling etter blomstring for variabilis og acaulis, sist i august for aurikkelen og juliae-hybridene. Etageprimulaene lider ofte meget ved deling etter blomstring, den beste tid for disse er tidlig vår, med det samme de kommer opp, men det går en del ut over årets blomstring.

G., J.Ø.: De fleste primulaer som jeg dyrker i dag har jeg sådd og drevet frem selv. Jeg sår i februar, vannet godt, og setter såkassene ut i snøen og graver de ned (stratifisering). Etter 4 uker taes de inn til spiring i et lyst kjellerrom, der jeg benytter lysstoffrør til spirelys. Temperaturen holder jeg mellom 14 og 18°C. De fleste primulaarter er lysspirende. Prikling foretar jeg ikke før plantene er så store at jeg kan plante de ut på friland. Om dette ikke går, prikler jeg i små potter til jeg kan sette de ut på friland i slutten av mai. Enkelte arter kan komme så langt at de blomstrer første året når en sår så tidlig, bl.a.: P. capitata, P. scotica, P. juliae og P. polyantha.

T.T.: Frøformering. Jeg prøvde først frø fra egne planter. Det var P. chungensis, P. cockburniana og P. florindae. De spirte villig, og jeg fikk da mange nye planter. For 3 år siden kjøpte jeg noe frø gjennom Olsens Enke, men med svært dårlig resultat. Jeg fikk litt spiring, men ingen overvintring.

I vår fikk jeg frø av 11 arter fra STA. Noen spirte godt, noen dårlig og noen slett ikke. Jeg er spent på overvintringen.

A.Å.: Jeg sår i mars inne i pottes, setter ut til frysing og inn etter et par uker. Frø av primula spirer bra. Jeg deler plantene i juli, og skygger med granbar.

DYR KING, KRAV OG ERTARINGER

E.D-L.: Felles for alle våre dyrkede primulaer er at de foretrekker en humusrik, grusblandet jord hvor humusen sørger for at jorden ikke tørker ut, mens grusen sørger for dre nasje, slik at det ikke blir stagnerende fuktighet og dermed fare for råte.

De fleste primulaer vil trives i nøytral jord, mange av de europeiske primulaer tåler kalk, og noen få forlanger kalk, f. eks. P. allionii og P. clusiana. P. apennina, P. reptans og den amerikanske P. parryi skal ha kalkfri jord. Generelt kan man si at alle arter unntatt de tre sistnevnte tåler kalk.

Alle primulaer kan stå i sol hvis jorden er slik at den ikke blir helt tørr. P. juliae og dens hybrider foretrekker halvskygge og en kjølig og fuktig vokseplass. Dette gjelder også for kandelaberprimulaene, og svært mange andre arter trives best i halvskygge. P. florindae, Julinøklebånd, kan stå helt fuktig, og aurikler tåler å stå nokså tørt.

De aller fleste europeiske primulaer er hårdføre i Oslo regionen, Det er derimot vanskelig å si noe generelt om de asiatiske primulaers hardighet, men de arter som kan karaktiseres som havestauder, vil stort sett være hardige her på Østlandet og vil greie seg uten vinterdekking.

P.x pruhoniciana-gruppen trives best i rik muldjord på en plass hvor det er halvskygge og kjølig, og de bør omplantes med noen års mellom-

rom, helst på ny vokseplass, eller med utskifting av jorden der den har stått. Mest kjent i denne gruppen er "Wanda", "Helenae" og "Fra Kjøset" som er lys lilla-rosa og den svenske "John Mo", som er lys gul og meget riktblomstrende.

H.D.: Primulaene vil ha god, næringsrik, porøs, mullholdig, kjølig og fuktig jord, det bør være lunt med høy luftfuktighet, helst i nærheten av sjø eller vann, men det må være god drenering.

Kravene er heldigvis ikke like store hos de her nevnte arter, men P. rosea og P. vialii må ha disse krav dekket.

Selv den takknemlige aurikkelen kvitterer rikt for gode forhold. Disse krav er jo umulig å dekke i en privathage, men når en kjenner kravene, får en innrette seg så godt som mulig.

E.D.-L.: Haven her ligger på kote 150, og terrenget er nordvendt med kald undergrunn. Forholdene ligger godt tilrette for primuladyrking, men litt mere grusinnblanding i den nokså tunge jorden vil sikkert lønne seg.

I årenes løp er en mengde arter og species blitt prøvet, og mange er blitt borte, mens andre selvsår seg eller setter siderosetter slik at de etterhvert legger beslag på alt for stor plass. Frøplantene er det lett å få gitt bort og dermed begrense bestanden.

Dekking med granbar har vært lite brukt for primulaer i haven her. Bare noen få arter som står nær andre stauder som jeg dekker med granbar, nyter godt av naboskapet, og jeg kan derfor ikke si om disse er herdige uten dekning.

P. calycina står slik, og med dekke har den overlevet 8 vintere. Det er aldri gjort noe bevisst forsøk på å plante noen primula spesielt lunt, og haven her er temmelig utsatt for kald trekk fra nord. Om det er denne trekken, manglende dekning, ugunstig plassering eller gal jordblanding som har skylden, det er vanskelig å si, men en del av de primulaer som er anskaffet i løpet av mange år, er blitt borte.

H.D.: Hårdførhet; aurikkelen er den mest hårdføre, også den mest langlivete. P. juliae er også sterk. Relativt hårdføre er P. x cultorum og P. vulgaris. Av etageprimulaene er P. beesiana, P. bulleyana, samt kryssningen imellem dem, P. x bullesiana, og den lille søte P. cortusoides, samt den store P. florindae brukbart hårdføre. Noe svakere er P. japonica. P. rosea er vakker men også svak, det samme kan sies om P. vialii.

G. og J.Ø.: Min hage er bare 6 år gammel, så mine erfaringer m. primula er kort og mangelfull. Men jeg har alltid vært glad i primula, for den vokste frodig i min mors hage, Primula veris og P. denticulata. P. veris vokser også vill på min barndomsøy, Tustna. Disse var også de første primulaplanter i min hage, og som har gledet meg trofast hver vår. Etter hvert som hageinteressen økte, har jeg forsøkt meg med andre spennende sorter.

Hagen ligger 200 meter over havet i innlandsklima med mye snø fra oktober til månedsskifte april/mai, og temperaturen kan falle til under - 30 ° C.

Min erfaring er at kulden ikke er det største problemet, men at snøen ligger så lenge om våren at det råtner under den.

Hagen ligger mot nordvest i sterkt hellende terreng, og er godt drenert over alt, kanskje for godt for enkelte primulaarter.

S.N.: Siden de fleste primula-arter trenger mye fuktighet i voksetiden, har vi plassert dem slik at dette kan bli mulig. I en vestskråning med dyp jord, rik på humus, og med halvskygge etter kl. 12 synes alle sortene å trives usedvanlig godt. Noen er svært robuste og ser ut til å trives i all slags jord. Andre sorter er mer ømfintlige, er kalkskye, og trives best når jorden er tilsatt torv. Noen få trives best i kalkrik jord.

A.Å.: Jordsmonn kan være tung jord. Primula foretrekker sol, det er likegyldig om det er lunt eller trekkfullt; de liker fuktighet og jeg dekker med granbar.

T.T.: Vår tomt er et ca. 16 m bredt belte over et lite dalsøkk som går i NØ-SV-lik retning. Huset står mot NV-skråningen. Nederst i SØ-skråningen, som er ca. 5 m høy har vi de fleste av våre primulaer. Skråningen var tett bevokst med trær og kratt da vi flyttet hit. Vi har fjernet det meste av dette. Jorden i skråningen er trolig gjennom mange år bygget opp av løv. Den er sterkt oppblandet med stein. Fjellet som stikker fram et sted er kalkholdig. Det er lite sol etterat trærne (to askegubber) og buskene (lønn, hassel, alm, krossved) som står igjen øverst i skråningen, har fått løv om våren. Nederst holder det seg forholdsvis fuktig.

At primulaer ofte kan deles og omplantes, er da en fordel. Tomta ligger ca. 70 m over havet og her er ganske lunt.

ARTER

med illustrasjoner hentet fra Roy Green:
Asiatic Primulas.

Det viser seg at bidragsyterne har erfaringer med tilsammen ca 30 arter og hybrider av *Primula*. Vi vet også at de seks og flere andre av klubbens medlemmer dyrker ytterligere flere *Primula*. De 30 artene og hybridene nevnes i listen nedenfor i alfabetisk rekkefølge uavhengig av hvilken gruppe de tilhører. Betydningen av de latinske navn er også så langt vi har funnet ut av det, ført inn. Synonyme navn er oppført i parantes.

allionii

apennina, fra Apenninene

beesiana

bulleyana

x bullesiana (*P.beesiana* x *P.bulleyana*)

calycina, begerformet

capitata, hodeformet

chungensis, etter landskap i Kina

clusiana, etter Clusius, flamsk botaniker ca 1550

cockburniana

cortusoides

x cultorum (*P.polyantha*, *P.variabilis*, *P.veris* x *P.vulgaris*)

denticulata, med tannete blad

farinosa, melaktig

florindae

halleri, etter tysk botaniker Haller

japonica, fra Japan

juliae (se også *x pruhoniciana*)

nutans (*P.finmarchica*), nikkende

parryi, etter engelsk nordpolfarer Parry

x pruhoniciana (*P.juliae* x *P.vulgaris*) "Wanda" og "Fra Kjølstad",
p. etter/sted landskap nær Praha

x pubescens (*P.auricula* x *P.hirsuta*) - aurikkelen, småloden

reptans, som kryper og setter røtter

rosea, P.r.gr.fl., rosenrød

scandinavica, fra Skandinavia

scotica, fra Scotland

sikkimensis, fra Sikkim

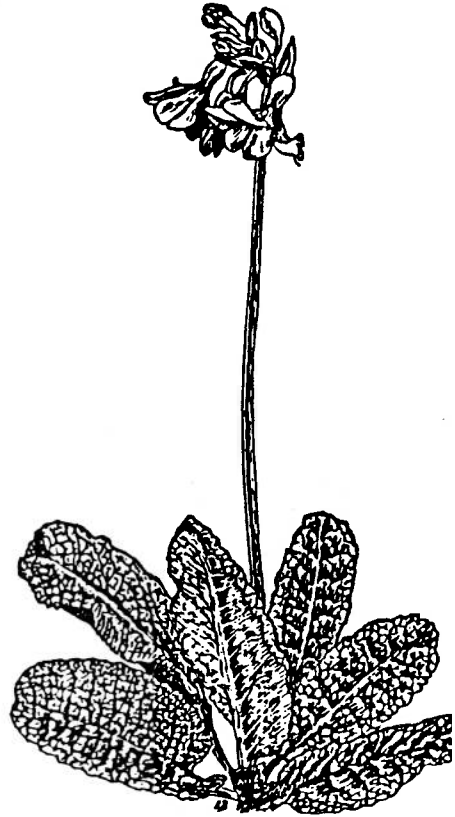
veris, som hører våren til

vialli (*P.littoniana*)

vulgaris (*P.acaulis*) *P.v. ssp. sibthorpi*, *P.v. "Garryarde"*

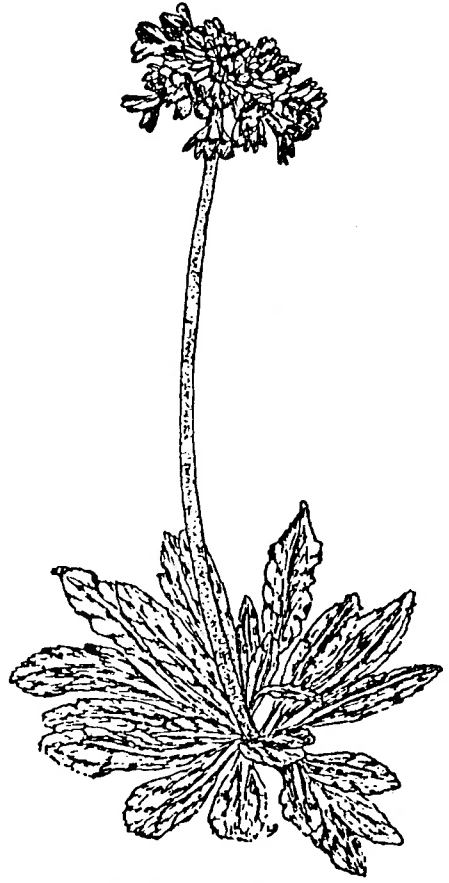
P. denticulata (Sect. *Denticulata*)

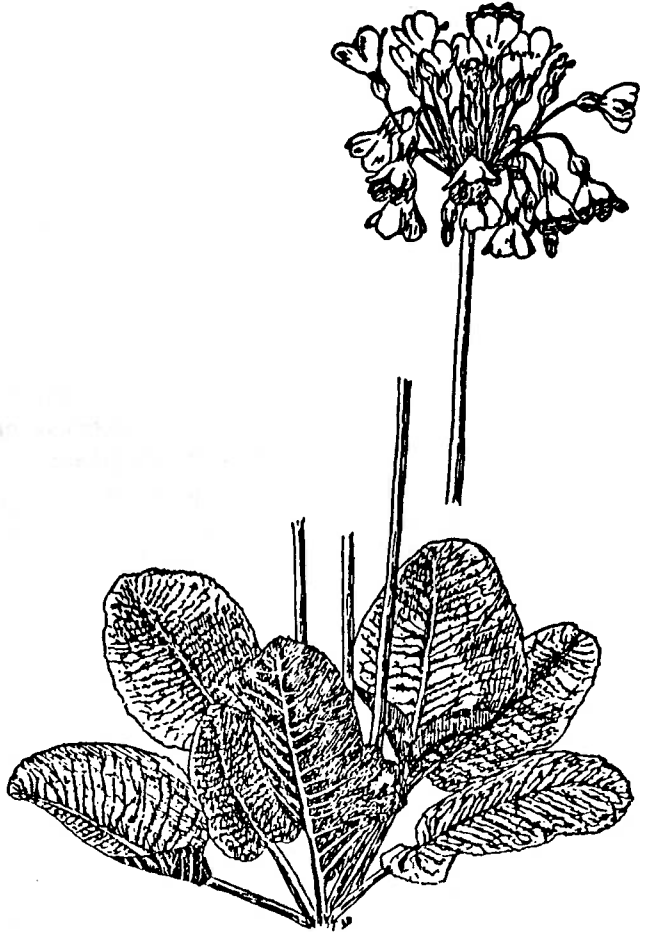
P. alpestris (Sect. *Sikkimensis*)

P. mollevarium (Sect. *Candelebo*)

P. capitata (Sect. *Capitata*)

P. floribundus (Sect. *Sikkimensis*)

ERTARINGER

For 15 av artene/hybridene er bidragsyternes egen erfaringer direkte referert i dette avsnittet. Nomenklaturen følger i hovedsak Norsk Hagebruksleksikon, idet redaksjonen ikke har hatt forutsetninger for å kontrollere videre. Bidragsyternes navnsetting er korrigerert overenstemmende med dette.

G., J.Ø.: Primula beesiana er en candelabra som blomstrer i juli og august. Blomsterstilkene kan bli 60 cm høye med opp til 8 kranser og 8 til 16 blomster i hver krans. Fargen kan være magenta, purpurlilla eller rosapurpur, alle med gult øye. Den er fra syd-vest Kina, og er en av de letteste å dyrke av candelabraprimulaene. Den vil ha fuktig jord. Her vokser den frodig i en blanding av leire og torv i full sol.

H.D.: Mener også at denne arten er "brukbart hårdfør".

G., og J.Ø.: Primula capitata tilhører seksjon capitata. Den kommer fra 4000 - 5000 meters høyde i Himalaya, og er en primula som passer best i fjellhagen, liker humusrik, ikke for fuktig jord. Bladene er 2 til 13 cm lange og 0,5 til 2 cm brede og er sterkt krusete. Den har flere blomsterstilker pr. plante. Blomstene bæres i en flattrøkt skjerm, er blåpurpur til dyppurpur med gult øye. Blomst og stilk er melet. Den er meget skattet for sin lange blomstingstid, fra juni til frosten kommer. Den er dessverre ikke lett å dyrke, har lett for å gå ut etter blomstring. Jeg anbefaler derfor å holde den ved like med jevnlig frøsaad. Den spirer lett og blir blomsterdyktig samme året.

E.D.-L.: Gjør også oppmerksom på at P. capitata har kort levetid og trenger fornyelse med såing med et par års mellomrom.

S.N.: P. chungensis er også etasje-blomstrende. Den er drevet frem fra frø, og den blomstret hos oss første gang sommeren 1979. Selv om den ikke er så frodig som P. denticulata og P. japonica, bærer den rikelig med vakre gule blomster i juni/juli og formerer seg villig fra frø.

T.T.: Primula chungensis ser ut til å stortrives i skråningen. Den har jeg delvis formert ved frø fra egne planter.

S.N.: P. cockburniana er en yndig og grasiøs etasje-blomstrende art. Den er mye mindre enn de som er nevnt foran, og har tendens til å gå ut etter blomstring. Den spirer lett fra frø,

så det vil derfor alltid være noen som kommer igjen. Blomstene kommer i juni-juli og er kobberfarget, en nydelig og sjelden farge.

T.T.: P. cockburniana er noe vanskeligere enn P. chungensis. Det ser ut for at den har kort levetid hos oss. Den kan også lett formeres ved frø fra egne planter.

S.N.: Av de robuste sortene blomstrer P. denticulata først. Den tåler mere sol enn mange andre arter, men hos oss har den fått plass i halvskygge. Noen varianter har hvite, rosa og purpurfargete blomster. Alle formerer seg villig og rikelig vegetativt. Hvis de skal flyttes, må det skje tidlig om våren eller senhøstes. Ved flytting om sommeren sturer de og trenger mye fuktighet. P. denticulata blomstrer i mai-juni

E.B.-L.: Det kan være vanskelig å få delt rosettene til en P. denticulata. Lettest gjøres dette etter blomstring før bladmassen blir for stor, men det går også an å dele den tidlig om våren før knoppene begynner å strekke seg i høyden.

H.D.: Kuleprimulaene har lett for å råtne.

S.N.: P. farinosa, melnøkleblom, kommer villig hvert år i mai-juni, men sprer seg ikke så lett som mange andre.

G., J.Ø.: Primula florindae kan stå helt fuktig. Den tilhører seksjon sikkimensis og kommer fra Himalaya, der den vokser over store områder. Den er kalt for Himalayas gigantprimula. Bladene med stilk kan variere fra 10 til 50 cm lange og 4 til 15 cm brede. Blomsterstilken kan bli 120 cm høy og bærer blomstene i en skjerm, enkelte ganger med 2 skjerner over hverandre. Blomstene er hengende og er fra 2 til 10 cm lange, og det kan være 40 eller mere i hver skjerm. Kronbladene er svovelgule og er dekt med mye kremgult farina (mel). Blomstrer i juli-august, ja helt inn i september. Den vil ha humusrik, fuktig jord. Min vokser i halvskygge sammen med rhododendron.

T.T.: Primula florindae trives også i skråningen selvom det blir nokså skyggefullt til den kommer i blomst.

S.N.: Når de fleste andre arter er avblomstret kommer P. florindae og Sikkimensis i august med masse gule nikkende blomster på lange blomsterskaft.

H.D.: Brukbart hårdfør, noe svakere enn P. japonica.

T.T.: Primula halleri ble kjøpt på Øland i -78. Den stod svært fin sommeren -79, satte fine frø som fikk stå vinteren over. De ble sådd i potte i vår og spirte godt. Den blomstret også i år, men dårligere og ingen frøsetning. Den har trolig kort levetid og må da holdes ved like ved frøformering.

G.,J.Ø.: Primula japonica. Denne tilhører også candelabra-seksjonen og stammer fra Japan. Den er storbladet, opp til 25 cm lange og 8 cm brede. Blomsterkransene kommer på 1/2 meter høye stilker med 1 til 6 kranser. Fargene varierer fra hvitt til purpurrødt. Blomstrer i juni - juli. Den vil ha fuktig jord og noe skygge, for blomstene har lett for å blekne i sterkt sollys. Hos meg står den i en blanding av torv og sand. Den tok lang tid på seg før den blomstret første gang, hele 3 år. Men når den først blomstret, var det et fantastisk rikt flor. Og om frø-kapslene får stå på planten, selvsår den seg villig på voksestedet.

S.N.: Etasjeblofstrende P. japonica, som jeg fikk som frø-plante av Lisen Haanes i 1974, er meget vakker og villig. Den formerer seg svært villig fra frø og tar seg gjerne godt til rette hvis den ikke begrenses. Blomstene er røde og sitter i kranser på stilker, og kransene kommer i 2-4 etasjer i juni-juli, en plante som er meget vakker i hele blomstringstiden.

E.D.-L.: P. juliae/P. x pruhoniciana. P. juliae og dens varianter og kryssninger brer seg utover ved sideskudd, og de store putene som etterhvert dannes, har en tilbøyelighet til å dø ut i midten, noe som den har felles med mange andre stauder. Med noen års mellomrom må den derfor taes opp og deles. Enten kan den så plantes på et nytt voksested, eller jorden kan skiftes ut, og den kan plantes på sin gamle plass.

T.T.: P. juliae. Det har vært litt vanskelig å få den til å trives, og jeg er redd for at den har gått ut.

H.D.: P. juliae er også sterk.

S.N.: P.xpruhoniciana blomstrer rikt og vakkert tidlig om våren. Den er stort sett hardfør, men har tendens til å sture etter noen år og går deretter ut litt etter litt.

T.T.: Den er svært riktblomstrende. De mest riktblomstrende av de lave artene er en gul sort som jeg har fått av Erling Dall-Larsen P.x pruhoniciana "Fra Kjølstad". Begge er

svært robuste og meget vakre. Dessverre, og meg utrolig forresten, vet ikke Erling navnet på den gule sorten.

S.N.: P. x pubescens, aurikkelen. kommer med overdådig blomstring i mange forskjellige farger og formeres villig fra frø.

E.D.-L.: Den liker seg godt i solen. De vokser etterhvert opp av jorden og bør omplantes hvert tredje år og da helst med utskifting av jorden på voksestedet.

H.D.: Aurikkelen er den mest hårdføre, også den mest langlivede.

S.N.: P. scandinavica. Når det gjelder denne har jeg ennå håp om at den vil komme til å trives. Den liker seg i kalkholdig og fuktig jord, så her må vi forsøke oss på ny. Hos min bror i Saltdal danner den et tett teppe der den står i fjellhagen. Den går ut etter blomstring.

SyN.: Fra en P. veris hybrid som jeg fant i en gammel gjengrodd hage på Nesodden, er det kommet mange vakre varianter som sprer seg villig fra frø.

G.,J.Ø.: Primula vialii tilhører seksjon muscarioides og er populært kalt orkideprimula. Den er holdt for å være vanskelig å dyrke. Hos meg har den overvintret fint og hatt god tilvekst. Men jeg har ikke fått den til å spire av frø. Det kommer sikkert av at frøet skal såes grønt. Den kommer fra nordvest Yunnan. Bladene er lansett til ovale 10 til 20 cm lange og ligger i en rosett på bakken. Blomsterstilken vokser opp fra rosetten og bærer et blomster-spir som mest ligner en utsprungen muscari i form. Blomsterspiret er først rødt, hvor de tubeformede blomstene springer gradvis ut nedenfra, og endrer farge til purpurblå.

E.D.-L.: P. vialii har kort levetid, trenger fornyelse ved såing med et par års mellomrom.

S.N.: P. vialii er av utseende ulik andre primulaer. Dessverre er den lite hårdfør, går ut etter blomstring.

H.D.: P. vialii er svak.

S.N.: P. vulgaris med hybrider. Den første primula-arten vi begynte med etter at vi fikk hage, var P. vulgaris, kusymre. Jeg fikk den av en venn fra Vigra og plasserte den ved roten av en hasselbusk. Der har den stått og blomstret tidlig hver eneste vår siden 1963. Den ser ut til å trives, men er neppe så frodig som der man finner den vill på Vestlandet.

E.D.-L.: Spesielt har jeg hatt vanskeligheter med P. vulgaris, og jeg har hørt mange andre si at den ikke liker Østlandsklimaet. Svært mange av de forsvundne sortene har vært hybrider av P. vulgaris. Det kunne være interessant å høre om andre har gjort lignende erfaringer.

T.T.: P. vulgaris Ssp. Sibthorpi har vi hatt i to somrer, og den har blomstret villig. Den er kjøpt hos Ingrid Lima.

S.N.: P. vulgaris "Sarryarde" fikk vi kjøpt hos Ingrid Lima, Hafsfjord staudegartneri, ifjor. Den trives godt og utmerker seg ved bladenes uvanlige farge som går litt i brunt. Blomstene er vakre, rosa og står i sjelden kontrast til bladene.

T.T.: Den har blomstret dårlig hos oss, men det kan skyldes plassen den har fått.

FORVENTNINGER

G., J.Ø.: Det er mange spennende sorter i vår hage som går inn i sin første norske vinter. Om disse vil gi glede eller skuffelse får våren vise.

S.N.: I tillegg til de nevnte artene har vi noen som ble sådd i vår og som nå står som frøplanter. Det skal bli spennende å se om de er robuste nok for vårt klima, og svaret får vi allerede til våren. Så er det bare et spørsmål om plass, og her har de konkurranse med andre edle planter som setter pris på de samme vekstforhold: rikelig fuktighet og halvskygge. Hvor lenge har dette spesielle området i hagen plass til nykommere? Hvor mange skal vi ha av hver sort? Ja, dette spørsmålet må vi ta standpunkt til mange ganger hver eneste sommer.

E.D.-L.: Til tross for de nevnte frafall er det fremdeles ca 35 species i haven, herav en mengde farvevarianter av aurikler.

PRIMULA I EN SØRLANDSHAGE

Det er for pretensiøst å kalle min hage på Sørlandet for en hage. Det er en rydding i urskogen hvor jeg har måket meg frem med spett, hakke og spade - meter for meter - år etter år så lenge kreftene hoïdt. Skorter, klover og dype revner mellom klippene er blitt utnyttet maksimalt til varmekjære sjeldenheter som trengte lun vokseplass og dybde til rotsystemet.

En del av terrenget bestod opprinnelig av myr med høye klipper som vern mot Nord og for øvrig omgitt av typisk sørlandsk blandings-skog. Vegetasjonen på myren bestod vesentlig av forskjellige lyngarter, starr og pors og andre typiske surjordsplanter. Jeg grøftet etter beste evne og tilførte skjellsand og tang i enorme mengder. Lekker svart muldjord ble belønningen for strevet. Men allikevel - på enkelte steder med mye vannsig og dårlig avløp var det ikke til å unngå at jorden var og forblev sur og konstant fuktig. Men det var nettopp der jeg opplevde mitt livs Primulaeventyr. Jeg tenker da spesielt på de s.k. kandelaberblomstrende artene som Primula japonica, P. bulleyana, P. beesiana m.fl. Engelskmennene lar dem gå under fellesbetegningen bog primulas. Så vidt jeg husker riktig, ble frøene gitt til Blomstervenners Klubb av Per Wendelbo som hadde samlet dem inn under Tirich Mir ekspedisjonen. Jeg har aldri vært noe flink med såing, formodentlig p.g.a. manglende tålmodighet, men jeg fikk småplanter av den alltid gavmilde Erling Døll-Larsen. Så fulgte en rekke år med jevn fordeling av himmelens gaver. Solen varmet, regnet kom når det trengtes og sist, men ikke minst, var det godt snedekke om vinteren. Rene Himalaya. Plantene trivdes storartet og kom igjen hver eneste våre i økende antall og kraftigere eksemplarer. Kandelabrene hevet seg på slanke elegante stengler i fem, seks sirkelrunde blomsteretasjer. De kunne bli opptil en halv meter høye. Noen vinrøde, andre rosa eller varmt ferskenfarvøde. Jeg delte dem år etter år og kunne selv ha gleden av å være gavmild. Det eneste ulykksalige med disse festlige plantene var at de kullseilte i Sydvesten og måtte bindes opp som sukkererter - og det var ikke pent.

En *Primula* som derimot tok stiv kuling med knusende ro og sto rett og rank i full storm, var *P. florindae*. En liten frøplante fra Erling vokste seg enorm på kanten av en grøft med gjørmevann. *P. florindae* ser ut som en overdimensjonert Maria Nøklebånd.

Størrelsen varierer etter vekstforholdene. Jeg har sett den bli opp til 40 cm. høy. Den liker halvskygge og våte føtter. Den kan deles i det uendelige og formerer seg dessuten rikelig ved frøsetting. Englands blomsterprofet, William Robinson, skriver i "The english flowergarden" at *P. Florindae* også forekommer i rosa og orange varianter. Disse har jeg kun drømt om, men aldri oppnådd å se.

I noen år hadde jeg *Primula sikkimensis* med de blekt gule klokkeformede nikkende blomster og svak duft. Den var vanskelig og ville ikke etablere seg.

En annen raritet fra Erling, var *Primula vialii* (*P. littoniana*) også kalt orkidéprimula. Jeg var forberedt på at den var lunefull, så jeg var stolt over at den formerte seg og kom igjen i fire år.

Man forleser seg gjerne på spesiallitteratur om de planter man er opptatt av, og man fylles av habegjør. Jeg higet i de dager etter *Primula rosea*. Tror dere ikke at den snilde Helga Valler kom og forarte meg et eksemplar som hun hadde fått i Kew Gardens. *P. rosea* er lav og teppedannende, blomstrer meget tidlig og formlig elsker å stå å surkle i smeltevann. Farven kan diskuteres, kanskje litt for mye *Stomatol*, men den er deilig fordi den er én av de første som viser seg om våren. En annen var *P. marginata*, men den fikk jeg aldri fatt i.

Så kom de tre tørkesomrene som begynte i 1976. Snipp, snapp, snute, så var eventyret ute. Det falt ikke én dråpe regn i mitt distrikt som ligger i havgapet mellom Risør og Lyngør, fra desember 1975 til ca. 20. august 1976. For blomster og trær ble det en kamp om the survival of the fittest. Alle mine "fine" *Primula* var en saga blott.

Men hva så med de alminnelige ville *Primula* spør kanskje noen. Mine *P. veris*, altså vanlig Maria Nøklebånd stammer opprinnelig fra noen planter ved Svartor i Nordmarka, hvor de vokser i tusen-

vis. Både den og P. vulgaris, kusymre, har overlevd alle naturkatastrofer, de sprer seg stadig, og det er alltid likke spennende å se hvor de dukker opp. P. vulgaris deler jeg hvert år og planter ut. Jeg har en kobberfarvet Primula som er en øyenlyst.

Jeg fikk en liten plante av en fiskerkone, og jeg satte den mellom røttene på en stor ek i skogen, slik som jeg har sett det bli gjort i Windsor Park. Jeg har delt den hvert år etter blomstringen, tilført plantehullene god ny næring, bl.a. benmel som jeg har en kullsviertro på - hvorfor skal det være så vanskelig å få tak i i Norge? Nu danner disse blomstene et stort felt, og når solen skinner gjennom dem, er det som gløden- de ild. Eller som lyset gjennom et glassmaleri. Navnet har jeg ikke, men det er sannsynligvis en variant av P. vulgaris. Den sies å være viltvoksende ved Mandalskanten. Midt oppi dette Primulateppet har jeg plantet en eføy som klatrer opp i eke- stammen. Det går fint å plante inntil ek, fordi ekens røtter går loddrett ned i jorden og tar således ikke næring fra sine naboer. Jeg har f.eks. en rose, Polstärnan som blander sine grener med luftige hvite blomsterklaser sammen med ekens kraftige bladverk - en fin kombinasjon.

Noen vil undres hvorfor jeg ikke nevner den populære P. denticulata, men når sant skal sies har jeg aldri likt den. Jeg synes den virker artifiisiell.

Så har man alle de skjønne hageprimulaene. Hvem av oss husker ikke våre blomsterbytttemøter der Harry Dam kom med kasser bugnende av de deiligste hageprimula. Lysten var stor til å ta imot, men jeg motstod fristelsen, da disse foredlede artene ville virke som fremmede fugler i mitt terreng. Jeg har kun beskrevet P.arter som glir fullstendig inn i villmarken.

M.C.

STUEPRIMULA UTE

På de årlige julebesøk i Kjøbenhavn får jeg alltid vår fornemmelser - for i Danmark fråtser man i alle slags blomster i julehelgen - hyacinther, tulipaner, perleblomster *rocus m.m.* fåes i butikkene med eller uten påsittende løk - og til lave priser. Kr. 1,50 for en tulipan lar seg jo f.eks. høre. For noen år siden ble det dessuten mote med framdrevne lave primulaer i pottes. Alle farger. Hvite, blå, gule og alle slags rødfarger. Meget storblomstrende - som en gammeldags femøre i kronen. Kr. 2,75 pr. stk. kostet det et år, vi kjøpte med oss 5 stk. Siden har jeg jo sett dem her i Oslo også - ca. kr. 20,- på torget: februar/mars. Nå -, tilbake til de danske primulaer. Det som har vært det morsomme med disse planter, er at jeg flere ganger har tatt vare på dem etter avblomstring for senere utplanting. Der er de nå etablert flere steder i hagen og er fullt hardføre. De danner tuer som har blitt stadig større. De har tidlig blomstring i mai - samtidig eller litt før vårlyngen - og de blomstrer lenge forutsatt at de knipes litt. Enkelte har dessuten kvittert med en liten blomstring senhøstes. Problemet med denne "gjenbruk" av juleblomster, er å holde liv i dem i stueklima fra januar til mai første året. Primula skal vel ha det fuktig og gjerne litt kjølig. Det er krav som ikke passer så godt til forholdene i våre stuer vintertid. På den ene side må de vannes godt - på den andre side råtner de lett i rothalsen. Jeg har hatt et visst svinn p.g.a. råte. Skal jeg driste meg til et råd må det således være kjølig plassering og påpasselighet med vanningen.

Navnet på disse vekster: Tja ! Primula vulgaris er sikkert utgangspunktet for disse hybrider. Ellers må jeg gjette. I katalogen fra Thompson & Morgan ser jeg noen polyantha-hybrider som ligner. Skulle ikke bli overrasket om det fulle navn er Primula polyanthus Regal supreme F.

A.H.

LITTERATUR

Walter C. Blasdale: The Cultivated Species of Primula

Sidney Chapham: Primulas

David & Charles: Newton Abbot

Roy Green: Asiatic Primulas

The Alpine Garden Society

Harold R. Fletcher: A Quest of Flowers (En reiseskildring fra Himalaya
Edinburgh University Press

Alfred Evans: The Peat Garden and its Plants

J.M. Dont & Sons Ltd. London

i samarbeid med

The Royal Horticultural Society

W.R. Hecker: Auriculas & Primroses

N.J. Sennels: Primula

Alm. dansk Gartnerforenings Bogforlag

Primula, allmän beskrivning

Primula, sektion Prolifera (candelabra)

Primula-cirkeln, Trädgårdsmatörerna i Göteborg

Norsk Hagebruksleksikon

Anna N. Griffith: Collins Guide to Alpines

PLANTESKOLER

PRIMULA-FORENINGER

Barnhaven Nurseries

Barnhaven

Brigster Kendal

WESTMORELAND

England - Frø og planter

Jack Drake

Inshriach Alpine Plant Nursery

AVIEMORE

Inverness-shire

Skottland - Frø og planter

C.G. Hollet

Greenbank Nursery

SEDBERGH, Yorks.

England - Planter

W.E. Th. Ingwersen Ltd

Birch Farm Nursery

Gravetye

EAST GRINSTEAD, Sussex

England - Planter

Majland's Stauder

Simmelbrovej 36

7260 SDR. OMME

Danmark - Planter

Furets Plantskola

I. Herdersson

Ørby

511 00 KINNA- Planter

American Primrose Society

G.K. Fenderson, Treasuren

Grout Hill

SOUTH ACWORTH

New Hampshire 03607

U.S.A.

- Frø

G. Ghose & Co. x)

Townend

DARJEELING

Indien

- Frø

P. Kohli & Son x)

Park Road

SRINAGAR

Kashmir

Indien

- Frø

x) Begge disse firmaer godtar
betaling i britisk valuta.